

Yhteisrahoitteisen toiminnan (aik. yhteisrahoitteiset hankkeet) hallinnointia ja tietojen toimittamista koskevat täsmennykset 15.6.2022

Uuden valtionavustustoiminnan tietovarannon piiriin kuuluvat valtionavustukset

Lähtökohdat

- Valtionapu on yläkäsite, jonka alla on erilaisia rahoitusmuotoja, kuten valtionavustukset, valtionosuudet ja korvaukset
- Koska termien käyttö valtion talousarviossa ja lainsäädännössä on vaihtelevaa, nykyisin käytetyillä termeillä ei voi olla yksin olennaista merkitystä sen kannalta, onko jokin valtionapu valtionavustus => siksi tarkastelussa valtionavun luonne
- Valtionavut ovat aina valtion siirtomenoja, eivät kulutusmenoja¹
 - o Näin ollen hankinnoissa ja yhteisrahoitteisessa toiminnassa ei ole kyse valtionavuista
 - o Hankinnan tunnusmerkit: 1) järjestelyn vastikkeellisuus, 2) julkisyhteisön välitön intressi tavaraan tai palveluun sekä 3) yksityisoikeudellinen sopimus
 - o Yhteisrahoitteisen toiminnan tunnusmerkit: 1) valtio saa vastikkeen sitä kautta, että yhteisrahoitusta käyttävä valtion budjettitalouteen kuuluva virasto tai laitos käyttää rahoituksen hankkiakseen itselleen suoritteita; 2) rahoituksen myöntäjä ei saa rahan saajalta vastiketta myöntämäänsä rahoitusta vastaan
- Valtion siirtomenot voivat olla lakisääteisiä tai harkinnanvaraisia. Valtionavuista valtionosuusjärjestelmät ja lakisääteinen ”valtion rahoitus” eivät kuulu valtionavustusten piiriin, koska ne ovat lakisääteisiä, eivät harkinnanvaraisia siirtomenoja
- Valtionavustuslain luonne yleislakina: valtionavustuslain toissijaisuus suhteessa erityislainsäädäntöön tarkoittaa, että valtionavustuslakia sovelletaan täydentävästi silloin, jos erityislainsäädännössä ei säädetä jostakin asiasta mitään

Valtionavustuksen käsite ja luonne valtionapuna

- Valtionavustuksella tarkoitetaan tuenluonteista rahoitusta tietyn toiminnan tai hankkeen avustamiseksi (VA-laki 1 §)

¹ Siirtomenoja ovat menot, joista valtio ei saa välitöntä vastiketta kuten rahaa, tavaraa tai palvelusta siirron ajalta. Siirtomenoihin luetaan esimerkiksi kunnille, muille julkisille yhteisöille, elinkeinoelämälle, kotitalouksille ja yleishyödyllisille yhteisöille maksettavat valtionavut. Kulutusmenoja ovat puolestaan menot, joiden välittömänä vastikkeena valtio saa varainhoitovuonna käytettäviä tuotannontekijöitä, kuten työpanosta, tavaroita ja palveluksia. Kulutusmenoihin luetaan mm. henkilöstön palkkaukset, sosiaaliturvamaksut, eläkemaksut, tavaroiden ja palvelujen ostomenot.

- Valtionavustus on aina rahoituksen muodossa
 - o Esimerkiksi jos viranomaisen avustamisen tarkoituksessa hankkii tai tuottaa omaisuutta, joka luovutetaan käypää arvoa alemmasta vastikkeesta tai vastikkeetta edunsaajalle, kyse ei ole harkinnanvaraisesta valtionavustuksesta.
- Rahoituksen lähteenä voivat olla valtion talousarvio, talousarvion ulkopuolella oleva valtion rahasto, EU:n varat
- Rahoitusta voidaan myöntää käytettäväksi Suomessa tai ulkomailla taikka vieraan valtion, sen toimielimen tai valtioiden välisen kansainvälisen järjestön käyttöön
- Valtionavustuksen olennainen tunnusmerkki on valtionavun harkinnanvaraisuus
 - o Harkinnanvaraisuuden tunnistaa tyypillisesti ilmaisusta ”voi myöntää” tai ”voidaan myöntää”
 - o Vain saaja tai vain määrä taikka molemmat voivat olla harkinnanvaraisia
 - o Poikkeus: lakisääteiseen sosiaaliturvaan kiinteästi liittyvät harkinnanvaraiset valtionavut eivät ole harkinnanvaraisia valtionavustuksia
- Valtionavustuslaissa poissuljettu: 1) lakisääteiset tuet, korvaukset ja muut etuudet; 2) lainananto valtion varoista ja siihen liittyvä korko- tai muu etuus; 3) valtioneuvoston tai -takuu; 4) korkotuki luottolaitoksen taikka valtion erityisrahoituslaitoksen tai -yhtiön varoista myönnettylle luotolle; 5) valtion verojen tai muiden saamisten maksuhelpotus tai -vapautus sekä 6) yksityiselle henkilölle annettavat sosiaalivastuut, sosiaalivakuutukseen perustuvat etuudet tai muuhun lakisääteiseen sosiaaliturvaan liittyvät tuet.

Uuden valtionavustustoiminnan tietovarannon piiriin kuuluvat seuraavat tilanteet:

Yleisesti kaikki tilanteet, joissa

- Myönnetään valtionapu valtion talousarvion määrärahoista tai talousarvion ulkopuolisesta rahastosta taikka EU:n varoista siten, että joko rahoituksen saaja tai valtionavun määrän määräytymisen perusteet taikka nämä molemmat ovat harkinnanvaraisia

Erityistilanteita, joiden tunnusmerkkinä yleensä jonkinlainen lakisääteisyys, mutta kyse kuitenkin harkinnanvaraisesta, ei lakisääteisestä siirtomenosta valtion talousarviossa

- Myönnetään toimintamenoluonteinen valtionapu tilanteessa, jossa valtion talousarviossa on nimetty tietty saaja, jolla on julkisoikeudellisia tehtäviä
 - o Esimerkiksi valtionavustus Suomen Metsäkeskukselle, Suomen elokuvasäätiön rahoitus
- Myönnetään valtionapu tilanteessa, jossa eduskunnalla on liikkumatilaa määrärahan määrän suhteen ja saajan oikeudesta valtionapuun sekä valtionavun määrän määräytymisen perusteista on laissa säädetty

- Esimerkiksi puoluetuki, valtionavustus sosiaalialan osaamiskeskusten toimintaan
- Myönnetään valtionapu tietyille valtion talousarviossa nimetyille saajalle tilanteessa, jossa eduskunnalla on liikkumatilaa tietyn määrärahan määrän suhteen ja saajan oikeudesta valtionapuun tai valtionavun määrän määräytymisperusteista ei laissa säädetä
 - Esimerkiksi valtionavustukset Suomen kansallisopperan ja -baletin sekä Suomen kansallisteatterin käyttökustannuksiin
- Myönnetään harkinnanvaraisesti rahoitus palvelun ostamiseen ilman, että myönnetty raha kulkee palvelun tuottajalle avustuksen saajan kautta
 - Esimerkiksi innovaatioaseteli
 - Huom. poislukien lakisääteiseen sosiaaliturvaan liittyvät palvelut

Valtionavustustoiminnan tietovarannon piiriin eivät kuulu seuraavat tilanteet:

- Hankinnat: maksetaan taloudellinen vastike tavarasta, palvelusta tai urakasta
- Valtionosuus tai ”valtion rahoitus”: maksetaan esimerkiksi tietyille taholle laissa säädetty laskennallinen rahoitusosuus
- Korvaus: maksetaan esimerkiksi tietyn lakisääteisen toiminnan järjestämisestä aiheutuvat kustannukset
- Yhteisrahoitteinen toiminta: talousarvion määrärahasta osoitetaan rahoitusta valtion laitokselle tai virastolle muuhun kuin sen lakisääteiseen toimintaan => Poikkeuksena yhteisrahoitteisen toiminnan hakemukset ja määrärahan osoituspäätökset hallinnoidaan Hallinnoivastuksia.fi-palvelussa osana tietyn määrärahan kokonaisuuden hallinnointia
- Määrärahan osoituspäätös, jolla irrotetaan osa tai kaikki valtionavustuksia varten budjetoidusta määrärahasta toiselle valtionapuviranomaiselle tai muulle lain nojalla avustuksia myöntävälle valtionavustuksina jaettavaksi => Poikkeuksena näiden päätösten käsittelyyn on työkalu Hallinnoivastuksia.fi-palvelussa
- Muut kuin edellä tarkoitetut määrärahan osoituspäätökset (ei käsitellä Hallinnoivastuksia.fi-palvelussa)

Linjaus tarkoittaa yhteisrahoitteisen toiminnan kannalta tarkemmin seuraavaa:

- Yhteisrahoitteisessa toiminnassa ei voi olla käsitteellisesti kyse valtionavustuksista, koska rahoitus osoitetaan valtion budjettitalouden sisälle. Luonteeltaan rahoitus on kuitenkin harkinnanvaraista tukea valtion virastoille ja laitoksille
- Kun yhteisrahoitteisessa toiminnassa on kyse saman määrärahan käytöstä, josta myönnetään myös valtionavustuksia, valtion laitokset ja virastot kilpailevat rahoituksesta muiden valtionavustuksen hakijoiden kanssa. Tällöin samassa

valtionavustushaussa on hakijoina valtion laitoksia ja virastoja sekä muita hakijoita, ja määrärahaa hallinnoidaan kokonaisuutena.

- Hallinnointia koskeva linjaus: Yhteisrahoitteisen toiminnan hakemuksia ja määrärahan osoituspäätöksiä hallinnoidaan Hallinnoiavustuksia.fi-palvelussa osana valtionavustusten hallinnointia ja määrärahan hallinnoinnin kokonaisuutta.
- Vähimmäistietojen toimittamista koskeva linjaus: Tieto myönnetystä yhteisrahoitteisen toiminnan rahoituksesta 1) voidaan ja 2) on tarkoituksenmukaista toimittaa samassa yhteydessä kuin toimitetaan myönnettyjä valtionavustuksia koskevia tietoja, vaikka vähimmäistietojen toimittamisvelvollisuus ei voi valtionavustuksia koskevan sääntelyn kautta koskea yhteisrahoitteista toimintaa. Jatkossa voi olla tarpeen, että yhteisrahoitteista toimintaa koskevien tietojen toimittamisesta annettaisiin esimerkiksi määräys valtionapuviranomaiselle. Tätä asiaa vaatii jatkoselvittelyä.